אילנה שטוטלנד ● צילום: רמי זרנגר

וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ

פגישה לאין קץ

הן היו חברות טובות, אבל הקשר ביניהן נותק. כעת, לרגל החג, **זיוה מאיר**, **אורלי שירלי דיין**, **ד"ר נעמי מרמון גרומט** ו**נטע אריאל** מזמינות לסוכתן נשים שהשפיעו על חייהן ושלא פגשו במשך עשרות שנים. פרויקט אושפיזות

"אביבה הייתה הכוח שדחף אותי לייסד עמותה רשמית. היא ידעה לכוון אותי לדבר הנכון שישפיע על חייהן של נשים רבות. בגלל זה יש לה פינה חמה בלב שלי, ואני מאוד מתרגשת לפגוש אותה". ד"ר נעמי מרמון גרומט (מימין) עם אביבה לוברבום

חולמות מקווה

ד"ר נעמי מרמון גרומט (מימין), 44, מייסדת ומנהלת "מרכז עדן" – המחבר בין בריאות האישה, האינטימיות והמקווה. נשואה ואם לשלושה, מירושלים.

מזמינה לסוכה את: אביבה לוברבום (משמאל), 48, אמנית ומעצבת פנים, אם לשישה ילדים, מירושלים.

"נולדתי וגדלתי בארצות־הברית. תמיד חשבתי לעלות ארצה, אבל אמא שלי ביקשה שאסיים קודם אוניברסיטה", מספרת ד"ר נעמי מרמון גרומט. "רוב חברי הילדות שאני מתגעגעת אליהם נמצאים בארצות־הברית וכך גם רוב המשפחה המורחבת שלי. הגעתי ארצה בגיל 21, המשכתי ללימודי תואר שני ושלישי, והמחקר שלי בדוקטורט עסק בשמירת טהרת המשפחה בקרב זוגות בימינו. במהלך המחקר הבנתי שיש נושאים שקשורים בטהרת המשפחה שאנחנו לא מדברים עליהם. בזמנו, למשל, לא דיברו על החיבור האינטימי בין בני הזוג, על הפלות, על בעיות פוריות. היה לי ברור שטהרת המשפחה מכילה את כל הנושאים האלה. ראיתי גם שהרבה מקוואות בצורה האסתטית שלהם לא מכבדים את הנשים, וגם לא כוללים שירותי תמיכה שונים לנשים".

מרמון גרומט החלה לחלום על מקווה שיהיה מעין מקווה־ספא, כלומר מקום שמפנק את הנשים. "ראיתי את המקום כמקום שיכול להיות גם סלון לציפורניים, וגם מקום שבו אישה תוכל לדבר עם הבלנית או עם אישה אחרת על הפלה שעברה או על כל דבר אישי אחר", היא מתארת. "רציתי שהמקווה יהיה בית פתוח לנשים, וכאן נכנסה לתמונה אביבה לוברבום, שגם היא חלמה שהמקווה יהיה מקום מפנק לנשים. נפגשנו לפני עשור, בזמן שאביבה בדיוק עשתה הסבה לעיצוב פנים. מישהו קישר בינינו".

למה החלטת להזמין דווקא אותה לסוכה?

"אביבה היא אישה עם כוח פנימי והמון רצון לעזור לאנשים. היא אישה קומפקטית עם המון אנרגיה ויש בה אהבה גדולה לארץ ישראל. נפגשנו ועבדנו ביחד כדי לנסות לראות אם יש אפשרות לייסד בירושלים מקום שיהיה מקווה ספא ומרכז נשים. הספה הזה לא הוקם בסופו של דבר, כי ראינו שמקום כזה דורש תקציבים גדולים. לכן החלטנו לחשוב על משהו

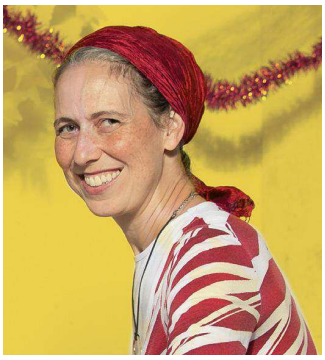

שיכול לסייע באופן אחר לחוויה של נשים במקווה, וכך בעצם נוסדה עמותת 'עדן'. אני המשכתי בעמותה, ואילו אביבה פתחה עסק לעיצוב פנים. כך הקשר נחלש ולא התראינו כבר כמה שנים טובות. אביבה בעצם הייתה הכוח שדחף אותי לייסד עמותה רשמית. היא ידעה לכוון אותי לדבר הנכון שישפיע על חייהן של נשים רבות. בגלל זה יש לה פינה חמה בלב שלי, ואני מאוד מתרגשת לפגוש אותה.

"אביבה היא אישה שתמיד יודעת לחזק, לראות את הטוב באנשים. היא גם אישה שאוהבת לחבר אנשים, ותמיד מוצאת את הנקודות שמקרינות אור על מה שקורה".

"פתאום קיבלתי מנעמי דרישת שלום נחמדה. לא היינו בקשר הרבה זמן, וזו הייתה הפתעה", מחייכת לוברבום. "פגשתי את נעמי בשלב שהיה לי חלום גדול – הקמת מקווה־ספא – והיה כיף לחלום ביחד. באותה תקופה עשיתי הסבה מריפוי בעיסוק לעיצוב פנים, ומאז ועד היום חשוב לי לחבר בין עולם החומר לרוח, וכך גם קראתי לעסק שלי 'חומר ורוח'. בסופו של דבר, נעמי ואני הבנו שכרגע החלום לא יכול להתממש כמו שחשבנו. הבנו

שצריך לקחת את העמותה למקום אחר, ונעמי בסופו של דבר אכן לקחה את זה לגמרי לכיוון הרוח".

מה אהבת באישיותה של נעמי?

"יש לה תמיד חיוך מקסים על הפנים. היה מאוד כיף לעבוד איתה. היא בחורה מאוד רצינית, ויש בה שילוב שבין רוח לחומר. בסופו של דבר, כל אחת פנתה לדרכה. הרגשתי שהכיוון שהעמותה לקחה – הכשרת בלניות – זה פחות התחום שאני עוסקת בו, אבל בעקבות הקשר עם נעמי כן יצא לי לעצב מקווה ששיפצו בירושלים. מדי פעם יש בינינו איזו דרישת שלום בפייסבוק, ובעבר רצינו להיפגש, אבל זה לא יצא. היינו ממש חברות לפני אי־אלו שנים, ואולי בזכות המפגש הזה החברות בינינו תחודש".

נעמי מרמון גרומט: "אביבה היא אישה עם כוח פנימי ורצון לעזור לאנשים. היא קומפקטית עם אנרגיה ויש בה אהבה גדולה לארץ ישראל"

אביבה לוברבום: "בסופו של דבר, כל אחת פנתה לדרכה. בעקבות הקשר עם נעמי יצא לי לעצב מקווה ששיפצו בירושלים"

מחול חוזר

אורלי שירלי דיין (מימין), 49, כוריאוגרפית, מנהלת אמנותית של להקת "אתגליא" ושל "המתחם" בכרמיאל (בשותפות עם אורית הירש). מטפלת בתנועה, מורה לחשיבה הכרתית (שיטת ימימה). נשואה, אם לתשעה ילדים, סבתא לנכד, מצפת.

מזמינה לסוכה את: רוני ליבנה־שביט (משמאל), 55, מעצבת גרפית ומורה לג'ירוטוניק. נשואה, אם לילדה, מתל־אביב.

"עם רוני ליבנה רקדתי יחד בלהקה של ליאת דרור וניר בן גל לפני 26 שנה במרכז סוזן דלל בתל־אביב, וגם הופענו יחד בכל הארץ ובעולם", מספרת אורלי שירלי דיין. "באותה תקופה גרתי ברמת אביב והייתי חילונית. היה לי חיבור לרוני בגלל האישיות שלה. ברוני יש המון נשמה, המון רכות. לפני שהתחתנתי (עם הוד דיין מ'המדרגות' – א"ש), השתתפנו בפסטיבל המחול במונטלייה בצרפת, ואחרי ההופעה רוני הצטרפה אליי ולאמא שלי לטיול בפריז. היה לנו קשר, היה חיבור. התחברנו גם מבחינה תנועתית וגם מבחינה אישיותית".

הייתן חברות ממש טובות?

"במסגרת החזרות והמופעים היינו חברות טובות, ולא סתם רוני הצטרפה לטיול האינטימי שלי ושל אמא שלי. לא דיברתי עם רוני מעל 20 שנה. אני ממש שמחה על ההזדמנות לפגוש אותה ומאוד מתרגשת".

למה בעצם לא התראיתן שנים ארוכות?

"לפני 26 שנה די עזבתי בבום את הלהקה. הייתי במקום מאוד רגיש, בתחילת היריון, והייתי אמורה לטוס עם הלהקה לשווייץ למופע מאוד אינטנסיבי שעסק בתשוקה ואלימות. זה לא הסתדר לי עם המקום שהייתי בו באותו רגע. בתחילת היריון משהו מאוד חזק מבפנים אמר לי שאני לא יכולה להמשיך ככה, וממש כמה ימים לפני ההופעה הודעתי שאני לא מגיעה. עזבתי את הלהקה ופניתי לחיי".

וכך נקטע הקשר ביניכן?

"דווקא בגלל שמאוד אהבתי את העבודה עם הלהקה, הדרך שלי למצוא מרחב ולבנות משהו חדש, הייתה ממש להתרחק. ככה בעצם נותק הקשר. אולי פעם או פעמיים יצא לנו לדבר, אבל לא יותר מזה".

"הבקשה של אורלי שירלי (בנעוריה שירלי בישקו – א"ש) לפגוש אותי הייתה ההפתעה הכי גדולה שקיבלתי בזמן האחרון", אומרת ליבנה־שביט. "ברור שזכרתי במי מדובר. הייתה בינינו אהבה פנימית מאוד גדולה והיא הייתה חברה טובה שלי".

אילו חוויות משותפות זכורות לך?

"היינו כל יום קרוב לעשר שעות יחד, ומעבר לשעות העבודה בסטודיו כל מה שעשינו היה ללכת לאכול ולישון. לכן רוב החוויות שלנו היו בתוך הסטודיו, והיה לנו גם דואט ביחד. היה משהו בנפש שלה, בחום, בפתיחות, בחיוך ובעיניים שלה שדיבר אליי. מה שמאוד זכור לי ממנה זה גם צורת הריקוד שלה, החופש הגדול של הגוף, התנועה החופשית".

ומה קרה כשהיא עזבה?

"נדמה לי שניסינו לבדוק מה הסיפור; אבל אני מאמינה בכך שאנשים שהלכו בצורה חותכת, כנראה היו זקוקים לכך וזה בסדר. אני מה־Let Go. אחרי זה עוד קצת ניסיתי לעקוב אחריה, אבל לא יצא לנו להיפגש. והנה עובדה שאנחנו נפגשות עכשיו, וכל מעגל שצריך להיסגר, נסגר בסופו של דבר".

אורלי שירלי דיין: "עזבתי בבום את הלהקה. הייתי בהיריון, והייתי אמורה להשתתף במופע שעסק בתשוקה ואלימות. משהו חזק מבפנים אמר לי שאני לא יכולה להמשיך ככה"

רוני ליבנה־שביט: "אחרי שאורלי שירלי הלכה לא יצא לנו להיפגש. והנה עובדה שאנחנו נפגשות עכשיו, וכל מעגל שצריך להיסגר, נסגר בסוף"

חברות שאינה תלויה בזמן

הרבנית זיוה מאיר (מימין), 60, מדריכה ויועצת ליחסי הורות ומשפחה. נשואה, אם ל־11 ילדים, סבתא ל"מי סופר?", מירושלים.

מזמינה לסוכה את:

הרבנית רות בנימין (משמאל), 60, מאמנת ויועצת אישית וזוגית ומנחת מעגלי נשים. נשואה, אם לשמונה ילדים, סבתא ל"ברוך השם כן ירבו", מישיבת שעלבים.

"החלטתי להזמין לסוכה את רות בנימין, כי למרות שהרבה מאוד שנים לא התראינו ולמרות שאנחנו שונות, יש בינינו קשר עם משמעות. אני שמחה שיש אישה כזאת, והיא תמיד ממלאת אותי בזיכרונות נעימים", אומרת זיוה מאיר.

איך הכרתן?

"לפני למעלה מ־30 שנה שתינו גרנו ביישוב שעלבים. שתינו היינו אמהות להרבה ילדים קטנים, נפשותינו נקשרו והיינו חברות טובות. רות בשבילי היא שילוב של אישה מאוד מאורגנת, יָקית, ויחד עם זה מאוד רוחנית, לומדת ומתפתחת. אני זוכרת שכל ילד שלה היה כל בוקר מקפל את השמיכה שלו, וביום חמישי היה שם אותה בחלון לאוורור. בימי חמישי היו בודקים אצלה את הכרובים כדי להכין סלט לשבת. היה לה בית מסודר ומתוקתק. מאוד הערכתי את התכונה הזאת שלה, כי אני לא כל כך יָקית".

מאיר מספרת שחוץ מענייני ילדים נהגה לדבר עם בנימין על השקפת עולם, שאיפות רוחניות, שירה, נגינה ו"בכלל, היה לי מעניין להיות במחיצתה. הדבר שהכי זכור לי ממנה הוא שילוב של מעשיות עם רוחניות. הרבה נשים הן או מעשיות וטכניות, או רוחניות ומרחפות. אצלה יש את השילוב בין שתי התכונות".

מתי נפרדו דרכיכן?

"לפני 33 שנה עזבנו את שעלבים. אבל למרות שעזבנו היה לנו מנהג לא כתוב. ימי ההולדת שלנו צמודים, וכל יום הולדת שלי הייתי מקבלת הפתעה ממנה, והשתדלתי שהיא תקבל ממני. באיזשהו שלב זה הפסיק וגם הקשר נותק, כי כל אחת הייתה עסוקה בחיים שלה. נפגשנו פעמים ספורות לגמרי במקרה בשמחות ובכנסים. אני מאוד שמחה לפגוש את רות, כי אנחנו יכולות להעשיר אחת את השנייה ויש לי בשבילה מקום חם בלב".

"מאוד התרגשתי מכך שזיוה בחרה בי, כי האהבה בינינו היא הדדית", אומרת בנימין בהתרגשות. "הקשר שנוצר בינינו הוא קשר נשמתי מאוד עמוק. היו לנו שיחות עמוקות על חינוך, על אמונה, על התמודדות".

מה קסם לך בזיוה?

"קודם כל, זה קשור לתכונות שלה. היא כל הזמן חיה באמונה תמימה בקדוש ברוך הוא. יש לה המון חוכמת חיים, שכל ישר, בהירות והומור. נוצרה בינינו שפה מצד אחד עמוקה, ומצד שני עם הומור והמון אהבה".

ספרי סיפור מאותה תקופה.

"אני זוכרת סיפור שמשקף את חוכמת החיים של זיוה והיניקה ממקורות הקודש. יום אחד, כשטיילנו עם הילדים שהיו עדיין קטנים, היא שאלה אותי: 'את כבר מתפללת על הזיווג של הילדים?'. הסתכלתי עליה כולי תמוהה. ואז היא אמרה: 'סבתא רחל אומרת לתת כל יום פרוטה לצדקה ולהתפלל על הזיווג של הילדים, שיהיו צדיקים, תלמידי חכמים, אנשים טובים, בעלי מידות ושילדיי יתאימו לזיווג שאני מאחלת עבורם'. כששמעתי את המשפט הזה הוא נחקק בי והשפיע עליי מאוד בתודעה".

בנימין מספרת שהקשר העמוק בא לידי ביטוי לא רק ברגעים השמחים שחלקו יחד. "הרגשתי שאני איתה בנסיבות חייה. הייתי נוסעת איתה לאזכרות של הוריה ושני אחיה ז"ל שנהרגו בתאונת דרכים, והרגשתי שאני חלק מזה. אני מעריצה את היושר שלה, את חוסר הרחמים העצמיים, היא גידלה משפחה מופלאה. כשזיוה עזבה את היישוב, ידעתי שאופי החברות ישתנה, אבל גם ידעתי שהיא תמיד תישאר חלק ממני. זו הייתה עצבות של פרידה, אבל הייתה גם ידיעה שזיוה ובעלה נועדו לגדולות ושאנחנו נישאר חברות בעומק הנשמה".

זיוה מאיר: "לפני למעלה מ־30 שנה שתינו גרנו ביישוב שעלבים. היינו אמהות לילדים קטנים, נפשותינו נקשרו. רות בשבילי היא שילוב של אישה מאוד מאורגנת, יָקית, ויחד עם זה מאוד רוחנית, לומדת ומתפתחת"

רות בנימין: "כשזיוה עזבה את היישוב, ידעתי שהיא תמיד תישאר חלק ממני. זו הייתה עצבות של פרידה, אבל הייתה גם ידיעה שזיוה ובעלה נועדו לגדולות ושאנחנו נישאר חברות בעומק הנשמה"

ילדות עם תרבות

"צביה הוברמן היא חברת ילדות שלי, גדלנו יחד מהגן בקריית שמואל, שכונה בפאתי חיפה, ועברנו יחד את הילדות שלנו ואת הנעורים", מתארת נטע אריאל. "מה שהיה מיוחד בחברות הזאת הוא שמצאנו שפה משותפת ואהבה משותפת לאמנות ותרבות. היינו מציגות בהצגות בבית הספר ובבני עקיבא, שתינו מאוד אהבנו מוזיקה, לשתינו הייתה אהבה גדולה לעולם הבמה, וזה מה שחיבר בינינו".

מתי הקשר ביניכן נותק?

"באיזשהו שלב צביה קפצה כיתה, אבל עדיין המשכנו להיות חברות וגם היינו הולכות יחד לראות הצגות בתיאטרון. ואז שתינו התגייסנו. השנים עברו, התחתנו, היא גרה בתל־אביב ואני באפרת, והקשר באופן טבעי איכשהו התפוגג ונותק. ידעתי מחברים משותפים שהיא במאית ומחזאית, חשבתי עליה במהלך התקופה, ראיתי פרסומים עליה. היא ידעה עליי, אני עליה, אבל לא באמת חזרנו למה שהיה ולא ישבנו עשרות שנים על כוס קפה. פשוט לא נוצרה הזדמנות כזאת".

אילו חוויות משותפות זכורות לך?

"צביה הייתה בת זקונים להורים קריידיסטים. אביה היה איש קבע, ואמה מורה. צביה הייתה הרבה זמן לבד בבית, והיה לה חדר גדול יחסית למה שהיה לי. כל הקיר שלה היה פוסטרים של יהורם גאון. הייתה לה אימפריה, וללכת לצביה היה לעשות מה שרוצים בלי שאף אחד מציק או מפריע. אצלה שמענו מוזיקה, כתבנו הצגות. אצל צביה תמיד הייתה פרטיות, והיה כיף לבוא אליה. בחברות בינינו הייתה המון עוצמה. התעניינו באותם תחומים וחיזקנו אחת את השנייה. צביה תמיד גם הייתה מאוד סוערת ודרמטית, ומאוד אהבתי את זה. היה לנו מכנה משותף מאוד כֵּיפי, ושתינו נשארנו בנתיב שאנחנו אוהבות".

"קריית שמואל הייתה מקום מאוד קטן של הציונות הדתית של אז", נזכרת הוברמן. "אנחנו גרנו בקריית שמואל עצמה, נטע גרה בקריית ים, ובגלל שסבתא שלה הייתה מקריית שמואל היא למדה איתנו. מבחינתי נטע, שגם הגיעה כמה שנים לפני כן מאילת, הייתה מעין דבר שהרחיב לי את העולם, כי העולם היה אז מבחינתי רק קריית שמואל. אני זוכרת שהיו אז חולות בגבול הבתים, שיחקנו המון בחולות, היינו הולכות המון ברגל. אני גם זוכרת ששתינו השתתפנו בחוג דרמה בבני עקיבא שהעביר אבי בטלהיים, שהיה אז בוגר להקה צבאית. הוא היה בעינינו אישיות נערצת. מאוד התעסקנו בקטע הזה של ההצגות, של להופיע, לבוא לחוג".

עד היום הוברמן גם זוכרת ש"כשהתחילה תוכנית הטלוויזיה 'לול', הלכנו כל תלמידי חוג דרמה אליה הביתה, כי הייתה לה טלוויזיה. אני גם זוכרת שיום אחד נטע סיפרה לי שראתה בתיאטרון בחיפה את ההצגה פיטר פן בכיכוב גילה אלמגור. היא סיפרה שאבא שלה לקח אותה אל מאחורי הקלעים ואולי היא קיבלה חתימה או משהו כזה. מבחינתי זה היה משהו שיכולתי רק לחלום עליו. בסופו של דבר, גם אני ראיתי את ההצגה, ולימים גם ביימתי את פיטר פן בתיאטרון חיפה".

שתיכן נשארתן בתחום.

"אני לא חשבתי שאי פעם אעבוד בזה, ואני לא בטוחה שגם נטע חשבה. זה היה כל כך חלום, כל כך משאת נפש, שזה בכלל לא היה נראה בר השגה. הפגישה האחרונה שלנו הייתה, אם איני טועה, אחרי הצבא. אני זוכרת שנטע באה לבקר אותי כשביימתי את התוכנית 'תופסים ראש'. מאז הקשר נותק להרבה שנים. יש לנו המון דברים משותפים, אך קשר תלוי גם במרחק גיאוגרפי. אבל בואי נראה, אולי עכשיו הוא יחודש". ■

נטע אריאל (מימין), 61, מנהלת "מעלה" – בית הספר לטלוויזיה, לקולנוע ולאמנויות בירושלים. נשואה, אם לחמישה ילדים, סבתא לעשרה, מאפרת.

מזמינה לסוכה את:

צביה הוברמן (משמאל), 61, מחזאית, במאית ומרצה בנושאי תרבות ותיאטרון. נשואה, אם לשלושה ילדים, סבתא לנכד, מתל־אביב.

נטע אריאל: "מצאנו שפה משותפת ואהבה משותפת לאמנות והבמה ולתרבות. היינו מציגות בהצגות בבית הספר ובני עקיבא, שתינו מאוד אהבנו מוזיקה ולצה מה שחיבר בינינו"

צביה הוברמן: "הפגישה האחרונה שלנו הייתה אחרי הצבא. אני זוכרת שנטע באה לבקר אותי כשביימתי את התוכנית 'תופסים ראש'. מאז הקשר נותק להרבה שנים"